

All Rights Reserved

੧ ਓ

ਅਰਸ਼ੀ ਕਲੀਆਂ

ਅਰਥਾਤ

ਬੀਬੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਭਾ

ਅਤੇ

ਬੀਬੀ ਅਮਰ ਕੌਰ ਜੀ ਕਲਕੱਤਾ

ਦੀਆਂ

ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—

“ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ”

ਹਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਅਮਿਤਸਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

੧੦੦੦

ਕੀਮਤ ੧॥)

262 ਮ
22966

ਤਤਕਰਾ

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
	ਭੂਮਿਕਾ—ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ	ੳ
	Introduction—by Sir Jogindra Singh	ੲ
	ਮੁਖ-ਬੰਧ—ਵੱਲੋਂ ਸਰਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਠ
	ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ	ਤ
	ਬੇਨਤੀ	ਭ
	ਸਮਰਪਣ	ਯ
੧.	ਬਨਬਾਸੀ ਫੁੱਲ	੧
੨.	ਸੁਹਲ ਕਲੀ	੪
੩.	ਇਕ ਡਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਨੂੰ	੬
੪.	ਕੋਮਲ ਦੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਉੱਤਰ	੭
੫.	ਫੁੱਲਾਂ ਬਿਨ ਤੇਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?	੮
੬.	ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਤਾਈਂ	੯
੭.	ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੇ ਫੁੱਲ	੧੦
੮.	ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਡੇਲੀਏ ਭੈਣ ਫੁੱਲਾਂ ਤਾਈਂ	੧੧
੯.	ਝੜਿਆ ਹੋਇਆ ਫੁੱਲ	੧੨
੧੦.	ਫੁੱਲਦਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੁੱਲ ਨਵੇਂ ਆਇਆਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ	੧੩
੧੧.	ਫੁੱਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਿਦਾ ਮੰਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ	੧੪
੧੨.	ਬੇ ਕਦਰ ਦੁਨੀਆਂ	੧੫
੧੩.	ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਕਲੀ	੧੮
੧੪.	ਫੁੱਲ ਦੀ ਬੇ ਕਦਰੀ	੧੯
੧੫.	ਹੱਥੀਂ ਫੁੱਲ ਬਣਾ ਕੇ	੨੦
੧੬.	ਨਰਗਸ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ	੨੧
੧੭.	ਗੁਲਦਾਊਦੀਆਂ	੨੪

Printed and Published at the
Sudarshan Press, Hall Bazar,
Amritsar by Lala Dhani Ram
Proprietor.

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
✓ ੧੮.	ਫੁੱਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ	੨੬
੧੯.	ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਰ ਅੱਖੀਆਂ	੨੮
੨੦.	ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੇ ਵਾਲੀ ਦਾ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਫੇਰਾ	੨੯
੨੧.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ	੩੨
੨੨.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਦੁਆਰਾ	੩੪
੨੩.	ਕਿਰਪਾ ਸਾਗਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ	੩੬
✓ ੨੪.	ਚਰਨ ਕਮਲ ਦੀ ਮੋਜ਼	੩੮
੨੫.	ਉਡੀਕ	੩੯
੨੬.	ਸੋਹਰਾ	੪੦
੨੭.	ਗੁਲਦਸਤਾ	੪੧
੨੮.	ਮੈਂ ਤੇ ਸੋਹਰਾ	੪੨
੩੯.	ਇੱਕ ਕੁਮਲਾਏ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਦੇ ਮਾਲਟ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ	੪੪
੩੦.	ਭੋਲੀ ਮਾਲਟ	੪੫
੩੧.	ਨੈਣ ਤੇ ਫੁੱਲ	੪੭
੩੨.	ਆਸਾਵੰਤ ਫੁੱਲ	੪੯
੩੩.	ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ	੫੧
੩੪.	ਫੁੱਲ	੫੩
੩੫.	ਬੰਦ ਕਲੀ	੫੪
✓ ੩੬.	ਫੁਲਵਾੜੀ	੫੬
੩੭.	ਫੁਲਵਾੜੀ	੫੭
੩੮.	ਅਕਾਸ਼ੀ ਫੁਲਵਾੜੀ	੫੯
✓ ੩੯.	ਪ੍ਰੇਮ ਪਰੋਤੀ ਫੁਲਵਾੜੀ	੬੧
੪੦.	ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ	੬੩
੪੧.	ਤਰਸ ਰਹੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ	੬੪
੪੨.	ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮੋਤੀ	੬੫
੪੩.	ਇੱਕ ਬਨਬਾਸਨ ਦੀ ਸਿੱਕ	੬੬
੪੪.	ਮੇਰਾ ਦਿਲੀ ਚਾਉ	੬੮

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
੪੫.	ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ	੬੯
੪੬.	ਅੱਧ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ	੭੧
੪੭.	ਮੌਤ ਤਾਈਂ	੭੨
੪੮.	ਮੇਘ-ਜਲ	੭੩
੪੯.	ਦਰਯਾ ਰਾਵੀ	੭੪
੫੦.	ਛਿਪਦੇ ਹੋਏ ਤਾਰੇ ਆਪਣਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ	੭੫
✓ ੫੧.	ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਚੰਨ	੭੬
੫੨.	ਤੇਰੇ ਚੰਦ ਨਹੀਓਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਹਿਣਾ	੭੯
੫੩.	ਮੇਘ-ਪਤਿ ਇੰਦੂ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ	੮੦
੫੪.	ਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਇੱਕ ਬੱਚਾ	੮੧
੫੫.	ਇੱਕ ਵਲੈਤ ਜਾਂਦੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਅਸੀਸ	੮੨
✓ ੫੬.	ਵੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਰਾਹੀ ਹੱਥ ਸੁਨੇਹਾ	੮੩
✓ ੫੭.	ਭੈਣ ਵਿਛੋੜਾ	੮੪
੫੮.	ਸੱਚੀ ਮੰਗ	੮੫
੫੯.	ਭੈਣ ਭਰਾ ਦਾ ਮੇਲ	੮੬
੬੦.	ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋਰੀ	੮੭
੬੧.	ਮੇਰੇ ਵਿਦਯਕ ਘਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਫੁੱਲ	੮੯
੬੨.	ਕਦੇ ਆਣ ਮਿਲਦਾ ਆਪੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ	੯੦
੬੩.	ਬੋਰ ਭੇਟ	੯੧
੬੪.	ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਮੰਗ	੯੨
✓ ੬੫.	ਨਿਰਾਸਤਾ	੯੩
੬੬.	ਅਮਰ ਕਵਿਤਾ	੯੪
੬੭.	ਮਟਕ ਹੁਲਾਰੇ	੯੫
✓ ੬੮.	ਉਡੀਕ	੯੬
✓ ੬੯.	ਘੜੀ	੯੮
੭੦.	ਹੰਝੂ	੯੯
੭੧.	ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ	੧੦੦

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
੭੨.	ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ	੧੦੧
੭੩.	ਤਰਲਾ	੧੦੨
੭੪.	ਦਾਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ	੧੦੩
੭੫.	ਸ਼ਾਲਾ ! ਧੰਨ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਤੇਰੀਆਂ ਨੇ	੧੦੪
੭੬.	ਕਦਮ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਉਠਾਣ ਲੱਗੀ	੧੦੫
੭੭.	ਕੂਚ ਦਾ ਡੇਰਾ ਭੀ ਕੂਚ	੧੦੬
੭੮.	ਮੋਹਣੀ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਤੇ	੧੦੭
੭੯.	ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ	੧੦੮
੮੦.	ਸੱਸੀ ਰੇਤ ਥਲੇ ਵਿਚ	੧੦੯
੮੧.	ਢੂੰਡ	੧੧੦
੮੨.	ਬਹਾਰ ਬਦਲਣ ਤੇ ਕੋਇਲ ਦੀ ਕੂਚ	੧੧੩
੮੩.	ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੰਜੇ ਤੇ	੧੧੪
੮੪.	ਦਰਸ਼ਨ-ਤਾਪ	੧੧੫
੮੫.	ਇੱਕੋ	੧੧੬
੮੬.	ਰੱਬ ਦੇ ਡੰਨੇ ਹੋਏ	੧੧੭
੮੭.	ਸਤਿਸੰਗ	੧੧੮
੮੮.	ਸਾਵਣ ਆ ਗਿਆ	੧੧੯
੮੯.	ਸੁੰਦਰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤਾਈਂ	੧੨੦
੯੦.	ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੋਰਾ	੧੨੧
੯੧.	ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ	੧੨੨
੯੨.	ਵਹਿੰਦਾ ਨਾਲਾ	੧੨੩
੯੩.	ਕਸ਼ਮੀਰ	੧੨੪
੯੪.	ਇਕ ਵੈਰਾਨ ਬਗੀਚਾ ਤੇ ਰਾਹੀ	੧੨੫
੯੫.	ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਖੁਣੇ ਸੁਕਦਾ ਬੂਟਾ	੧੨੬
੯੬.	ਵਿਛੋੜਨ ਵਾਲੀ ਘੜੀ	੧੩੨
੯੭.	ਆਸ ਦਾ ਫੁੱਲ	੧੩੩
੯੮.	ਨਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਪੰਛੀ	੧੩੪

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
੯੯.	ਸੁਕਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ	੧੩੫
੧੦੦.	ਕਿਸਮਤ	੧੩੬
੧੦੧.	ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਤਾਈਂ	੧੩੭
੧੦੨.	ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤੜਫ	੧੩੮
੧੦੩.	ਪਿਆਰਾ ਵਤਨ	੧੪੧
੧੦੪.	ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਪੰਜਾਬ	੧੪੩
੧੦੫.	ਟੁੱਟਾ ਠੀਕਰ, ਤੇ ਫੁੱਲ	੧੪੬
੧੦੬.	ਮੋਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਤੇ ਘੜੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਾੜੇ ਤਾਈਂ	੧੪੯
੧੦੭.	ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਚਾਨਣਾ	੧੫੨
੧੦੮.	ਫੁੱਟ ਦੂਰ ਕਰੋ	੧੫੩
੧੦੯.	ਫੈਸ਼ਨਦਾਰ ਮਾਹੀ	੧੫੪
੧੧੦.	ਲਾਲਚ ਦਾ ਫਲ	੧੫੭
੧੧੧.	ਸਿੱਖਿਆ	੧੬੦
੧੧੨.	ਸੁਖ	੧੬੧
੧੧੩.	ਕੋੜੇ ਬੋਲ	੧੬੨
੧੧੪.	ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਭਾਗ	੧੬੩
੧੧੫.	ਬੇ ਦਰਦ ਦਿਲ	੧੬੫
੧੧੬.	ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ?	੧੬੬
੧੧੭.	“ਦਾਤ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰ”	੧੬੮
੧੧੮.	ਈਹਾਂ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ ਆਗੈ ਬਸਨੁ ਸੁਹੇਲਾ	੧੭੧
੧੧੯.	ਮਿੱਤਰ	੧੭੨
੧੨੦.	ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ	੧੭੬
੧੨੧.	ਬਿਰਹੋਂ ਤੜਫਣੀ	੧੭੮
੧੨੨.	ਸੁਪਨ-ਧਰਤੀ	੧੭੯
੧੨੩.	ਸੁਕਰ	੧੮੧
੧੨੪.	‘ਚਾਹ’ ਵਾਲੇ ਨਾਲੇ ਨੂੰ	੧੮੨
੧੨੫.	ਤੁਕ-ਬੰਦੀਆਂ	੧੮੩

ਅੰਕ	ਸਿਰਲੇਖ	ਸਫਾ
੧੨੬.	ਤੋਲ ਮੱਤਿਆ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਫੁੱਲ	੧੮੪
੧੨੭.	ਮਹਿੰਦੀ	੧੮੫
੧੨੮.	ਝੀਨੀ ਬਾਣ	੧੮੭
੧੨੯.	ਲਾਲ	੧੮੮
੧੩੦.	ਅਣਛੁਹ ਹੀਰੋ	੧੮੯
੧੩੧.	ਕੋਇਲ ਤਾਈਂ	੧੯੨
੧੩੨.	ਸਮੇਂ ਤਾਈਂ	੧੯੩
੧੩੩.	ਤੇਰੀ ਢੁੰਡ	੧੯੪
੧੩੪.	ਆਣ ਵੜੇ ਉਹ ਓਸੇ ਬੂਹੇ, ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਠਾ ਤੱਕੇ !	੧੯੫
੧੩੫.	ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ	੧੯੬
੧੩੬.	ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੋ ਹੰਝੂ ਨਿਰਾਲਾ ਫੁੱਲ	੧੯੮
੧੩੭.	ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ	੧੯੯
੧੩੮.	ਮਿੱਠਾ ਮਿੱਠਾ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ	੨੦੦

ਭੂਮਿਕਾ

੧.

ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਜੋ ਇਹ ਅਮਲੀ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ ਉਡ ਉਡ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਬਿੱਛਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਪਰ ਪੈ ਪੈ ਸਾਡੇ ਆਤਮ-ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਹਾਇ ! ਕੌਣ ਇਸ ਕਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਸਾਥੀਂ ਧੂ ਕੇ ਪਰੇ ਸੁਟੇ ? ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਅਮਲੀ ਕੰਮ ਸਾਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਾਇ ! ਬਕਾਵਲੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਕੌਣ ਲਿਆਵੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਬੰਦ ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇ ! ਸਾਵਣ ਕਿਤੋਂ ਆਵੇ, ਛਹਬਰ ਲਾਵੇ, ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਦੀ ਮੈਲ ਮਾਂ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਉਤਾਰੇ। ਪਰ ਦੇਖੋ ਉਹ ਕੋਈ ਪਰੀ ਬਕਾਵਲੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਤੋੜ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਕੋਮਲ ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਛੁਹ ਨਾਲ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹੇ। ਬਿਨਾ ਇਸ ਤਲਿਸਮ, ਇਸ ਜਾਦੂ-ਛੋਹ ਦੇ ਰੂਹ ਦੇ ਨੈਣ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦੇ।

ਕਵੀ ਦਿਲ ਤੁੰਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਅਜੀਬ ਜਲੋਂ ਵਿਚ ਖਿੜਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹਿੰਹ ਤੇ ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਬੀਂ ਬਕਾਵਲੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੀ ਛੁਹ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਵਾਂ ਇਕ ਜਾਦੂ ਅਸਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੋਏ ਦਿਲ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੰਦ ਗਏ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੋਹ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਹਲਿਯਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਵੀ-ਛੋਹ ਸੀ,

TO READ THE ENTIRE BOOK PLEASE CONTACT US:

whatsapp: +92-3160770117

email: worldcentreforpunjabi@gmail.com

World Centre for Punjabi, Lahore, Pakistan.